

Taantuma-ajan nuorten odotuksia tulevaisuuden työelämästään
Nuorisobarometri 2009:n mukaan

Kandidaatin tutkielma
Jani Kykkänen
Yhteiskuntapolitiikka
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2013

Taantuma-ajan nuorten odotuksia tulevaisuuden työelämästään

Nuorisobarometri 2009:n mukaan

Jani Kykkänen
Jyväskylän yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Yhteiskuntapolitiikka
Kandidaatin tutkielma
Ohjaaja: Mia Tammelin
Sivumäärä: 28 + liitteet 5
Syksy 2013

Tiivistelmä

Tutkielman aiheena on tarkastella mitä taantuma-ajan nuorten 15-29-vuotiaiden sukupolvi ajattelee tulevaisuuden työelämästään. Tässä tutkimuksessa on kyse vuonna 2008 alkaneesta taloudellisesta taantumasta joka vaikuttaa niin Suomessa kuin globaalistikin. Tutkimuksessa tarkastellaan kvantitatiivisilla tutkimusmenetelmillä Nuorisobarometri 2009 -aineistoa, josta tarkastellaan nuorten mielipiteitä jatkuvan uudelleen kouluttautumisen ja työpaikan pysyvyyden suhteen. Taustamuuttujina tarkastellaan niin nuorten ikää, sukupuolta, koulutustasoa kuin äidinkin koulutustasoa tavoitteena etsiä eroja erilaisten nuorten välillä, sillä nuorisoa ei voi pitää mitenkään homogeenisenä joukkona. Tutkimuksen poikkileikkauksellinen lähestymistapa avaa juuri taantumien alun ajankohtaa nuorten elämässä. Ajankohtaa ja laajempaa yhteiskunnallista kontekstia tutkimuksessa lähestytään Ulrich Beckin riskiyhteiskunnan käsitteiden kautta (Beck 1992; 2000). Nuoria pohditaan tässä tutkimuksessa myös sukupolvena ja taantuma-aikaa sukupolvikokemuksena Karl Mannheimin hengessä (1952 [1927]). Tutkimuksessa sijoitetaan myös nuorison kokema riskien yhteiskunta nykyhetken kontekstiinsa tarkastelemalla nuorisopolitiikan kehittämisohjelmia vuosilta 2007-2011 ja 2012-2015, kuvauksena julkisen vallan reagoinnista nuorten kohtaamiin riskeihin. Nuoriso itse näyttäisi tuntevan nykyisen riskien yhteiskunnan ja olevan ajatuksiltaan jo sopeutunut siihen.

Asiasanat: nuoret, työpolitiikka, työelämä, nuorisobarometri, taantuma, riskiyhteiskunta, sukupolvet

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	2
1. Johdanto.....	5
2. Sukupolvet.....	7
3. Riskiyhteiskunta ja työelämän muutos.....	9
4. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmat.....	11
5. Vuoden 2008 taantuma ja 1990-luvun taantuma.....	13
6. Aineisto.....	15
7. Menetelmät.....	17
8. Muuttajat.....	18
9. Tulokset.....	20
10. Nuoriso tuntee tulevaisuutensa.....	24
11. Lähteet.....	27
12. Taulukko- ja kuviluettelo.....	30

1. Johdanto

Tutkin tässä tutkimuksessa taantuma-ajan suomalaisten nuorten odotuksia tulevaisuuden työelämää kohtaan. Tarkemmin on kyse vuonna 2008 alkaneesta globaalista talouskriisistä, jolla on voimakkaat vaikutuksensa myös Suomeen. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan taantumaa historiallis-sosiaalisena ajankohtana, jolla oletettavasti on vaikutuksia suomalaisen nuorison asenteisiin. Ydinkysymys kuuluukin onko kriisillä ollut vaikutusta nuorten asenteisiin ja jos on niin millaisia? Vieläkin tarkemmin tutkimuksessa tarkastellaan osaltaan työelämän ja yhteiskunnan epävarmuutta; kokevatko nuoret tulevaisuuden työelämän entistä epävarmemmaksi talouskriisin myötä? ”Me joudumme vaihtamaan työtä tai ammattia keskimäärin 3-5 kertaa työhistoriamme aikana” toteaa Työministeri Lauri Ihalainen Työelämä 2020 –hankkeessa (Työelämä 2020). Työelämän nykyinen epävarmuus tuo mukanaan ajatuksen riskeistä. Riskit kohdistuvat niin yksilöön kuin koko yhteiskuntaankin. Suomessakin on jo kokemuksia 90-luvun alun syvästä lamasta, joka vaikutti kokonaiseen sukupolviin, myös sen ajan nuoriin ja heidän työuriinsa.

Tutkimuksen kantavana teoreettisena pohjana toimii Ulrich Beckin teoria riskiyhteiskunnasta (1992; 2000) ja siihen liittyen työelämän ja yhteiskunnan muutoksesta. Beckin mukaan yhteiskunta ja työelämä ja elämä yleensäkin ovat muuttumassa epävarmempaan suuntaan, riskiyhteiskunnaksi. Nuoret kohtaavat tämän muutoksen ja kasvavat siihen.

Käytän tässä tutkimuksessa aineistonani Nuorisobarometria vuodelta 2009. Aineiston poikkileikkauksellisen luonteen vuoksi tutkimuksessa tutkimus valottaa nuorison asenteita nimen omaan kyseisellä ajanjaksolla. Nuorisobarometriin liittyy keskeisesti vuosittaisesta nuorisobarometrasta tehtävä raportti jonka vuoden 2009 barometrasta on koonnut Sami Myllyniemi nimellä Taidekohtia (Myllyniemi 2009). Nuorisobarometreista tehtyjen virallisten raporttien henki ei kuitenkaan ole olla täysin selittävä vaan enemmän kuvaileva ja avaava (Myllyniemi 2007, 6). Barometrien kuvailevan luonteen vuoksi myös tälle tutkimukselle on sijaa, sillä tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset valottavat eri asioita kuin mihin vuoden 2009 barometrasta tehty raportti vastaa.

Tarkasteltaessa nuorison kokemuksia tietyllä ajanjaksolla kyse on myös sukupolvikokemuksesta. Nykynuorten asemaan kohdistuu tällä hetkellä erityisen suurta mielenkiintoa koko yhteiskunnan taholta. Onko mahdollista että 90-luvun ikävät kokemukset ovat toistumassa vai onko mahdollista vaikuttaa tilanteeseen ja onko mahdollista yrittää estää 90-luvun kaltaisten nuorison sosiaalisten ja työpoliittisten ongelmien syntymistä? Valtio on osaltaan vastannut haasteeseen muun muassa 2012 valmistuneella työelämästrategialla ja työelämä 2020 –hankkeella. Myös valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittisia kehittämisohjelmia 2007–2011 ja 2012–2015 tarkastellaan tämä tutkimuksen taustakirjallisuutena. Tavoitteena on osaltaan tarkastella vastaavtko julkisen vallan visiot nuorten omia odotuksia ja näkemyksiä tulevaisuuden työelämästään.

Tutkimuksessa tarkastellaan myös sukupolven käsitettä osana sukupolvikokemusta, siten ollen taantumaa, joka tämän tutkimuksen kohderyhmän kohdalle on historiassa sattunut. Sukupolvista ei voida puhua puhumatta samalla sukupolvien eroista ja näihin liittyy vahvasti myös sukupolvien välinen työeetoksen muutos.

Tutkimusten mukaan nuoret kuitenkin ovat positiivisia tulevaisuuden odotuksistaan ja lähes yhdeksän kymmenestä uskoo että ahkera ja osaava ihminen löytää aina työpaikan (Nuorten arvot ja elämä –tutkimus 2009). Kuitenkin työelämä on ajan mukana alati muuttuva ja muutokset koskettavat myös nuoria sukupolvia. Ilmiöt kuten keskustelu 80–90-luvuilla syntyneiden nuorten työeetoksen muutoksesta ja esimerkiksi downshiftingistä ovat tänä päivänä ajankohtaisia (Tuohinen 2010). Myös työelämän laatu on ajankohtainen yhteiskunnallinen keskustelunaihe, mitä on hyvä työelämä? Tämä heijastuu myös nuorten asenteisiin, sillä se millainen yleinen kuva heillä on työelämästä (Tuohinen 2010, 38) vaikuttaa samalla heidän asenteisiinsa ja odotuksiinsa. Tämä tutkimus myös avaa osaltaan nuorten käsityksiä siitä mitä heidän mielestään on hyvä työelämä.

2. Sukupolvet

Työeetosta ja siihen liittyen protestanttista työetiikkaa käytetään käsitteinä paljon ja niiden merkityksestä työelämässä löytyy myös tutkimusta. Myös nuorten työeetosta on tutkittu jonkin verran, kuitenkin yleensä osana muuta viitekehystä, kuten sukupolvikokemuksia tai erityisen ajanjakson, kuten 90-luvun lama-ajan, kokemuksia. Titta Tuohinen on artikkelissaan pohtinut nuorten työeetosta ja suhdetta myös kohtuullistamiseen, downshiftingiin (Tuohinen 2010). Tuohisen mukaan nuorten työeetoksessa on kyse jossain määrin sukupolvittuneisuudesta, vanhemmat ikäluokat kokevat työn merkityksen eri tavalla kuin nykyinen nuoriso. Siinä missä vanhemmille sukupolville työ oli arvo sinänsä, nuoret arvottavat työn esimerkiksi itsensä ja työn ja vapaa-ajan mukaan (Tuohinen 2010, 34). Tämä ei ole vain suomalainen ilmiö, sillä Beckin (2000, 7) mukaan tasapainon löytäminen työn ja 'muun' elämän välille on yhteinen haaste kaikissa kehittyneissä länsimaissa. Vanhempia suomalaisia sukupolvia yhdistääkin Matti Kortteisen mukaan ”*pärjäämisen eetos*” (Kortteinen 1992) jonka Tuohinen tiivistää osuvasti: *elämä on kovaa, joten ihmisen on vain pakko pärjätä siinä ja puolustaa omaa itsellistä elämäänsä, reviiriään*. On siis pärjättävä ja tehtävä töitä vaikka mikä olisi. Tässä mielessä vanhemmalle polvelle usein yhä on *työ miehen kunnia*. Nuori sukupolvi eroaa tässä merkittävästi, sillä nuoren sukupolven keskeiset työmotiivit kiertyvät omien kiinnostusten ja itsetoteutuksen ympärille. (Tuohinen 2010, 35). *Pärjäämisen eetos* klassisessa mielessä tuntuukin muuttuneen modernin nuorison erilaiseksi eetokseksi, kuten uskoon ja ajatukseen että ”kyllä me pärjätään.” (Nuorten arvot ja elämä – tutkimus 2009).

On siis tarkasteltava hieman sukupolvia ja sukupolvikokemuksia jotta voidaan ymmärtää nuoren sukupolven kokemuksia historiallisessa muutoksessa, jollaisena vuonna 2008 alkanut taantumakin voidaan nähdä. Yksi sukupolven käsitteen klassinen määrittely löytyy Karl Mannheimilta. (Mannheim 1952). Tommi Hoikkala tiivistää mannheimilaisen sukupolviajatuksen seuraavasti: [...] *sukupolvi muodostuu niistä ihmisistä, jotka ovat eläneet nuoruutensa samaan historialliseen aikaan ja samoissa sosiaalisissa oloissa niin, että he jakavat tai ainakin tunnistavat tietyt vain tälle joukolle erityiset kokemukset* (Hoikkala 2008). Sukupolvikokemuksessa on siis kyse ennen kaikkea historiallisesta yhteisestä kokemuksesta.

Voitaneen siis väittää että esimerkiksi kaikki 90-luvun laman aikana työelämän kynnyksellä olleet jakavat jokseenkin saman, lama-ajan historiallis-sosiaalisen kokemuksen. Vaikka mannheimilainen sukupolvikäsitys ei sekään ole ongelmaton, sopii se tämän tutkimuksen kenttään ja tukee osaltaan tutkimuksen poikkileikkauksellista lähestymistapaa. Tämän tutkimusaineiston 15-29-vuotiaat nuoret ovat tässä mielessä sukupolvi ja heillä on yhteinen 2000-luvun alun taantumakokemus. Suurten ikäluokkien ja työn suhdetta pohtineen Hoikkalan mukaan erityisesti nuoruus elämänvaiheena on siinä mielessä herkkä elämänvaihe, että silloin vastaanotetut ja hankitut kokemukset muovaavat henkilön myöhempää elämäntulkua ja identiteettiä ratkaisevasti (Hoikkala 2008). Ei siis ole lainkaan yhdentekevää millaisia kokemuksia nuoret kokevat taantumien aikana, sillä se voi vaikuttaa hyvinkin pitkälle heidän rooliinsa yhteiskunnassa.

3. Riskiyhteiskunta ja työelämän muutos

Työelämän epävarmuus on nykyajan mahtisana, jolla perustellaan niin poliittisia päätöksiä kun ihmisten toimintaakin monen suuntaan. Työelämän epävarmuus ei ole selkeä tai yksiselitteisesti määritelty käsite. Se voidaan esimerkiksi nähdä niin epätyypillisten, siten ollen ei vakituisten, työsuhteiden yleistymisenä kuin työn sisällönkin muutoksena. Ulrich Beck on kuitenkin nähnyt riskiyhteiskunnan ja siihen liittyen työelämän epävarmuuden esiinnousun ja rakentanut teoriansa *toisesta modernista* riskien yhteiskunnasta tälle pohjalle (Beck, 2000; 1992). Beckin mukaanlänsimainen postmoderni yhteiskunta on muutoksessa kohti toisenlaista, vaikka sitä ei haluta tunnustaa. Kokoaikaiseen täystyöllisyyteen perustuvasta yhteiskunnasta on tulossa riskien yhteiskunta, jossa yksilön elämää leimaa epävarmuus niin työn kuin muidenkin elämän osa-alueiden suhteen. Prekaari työ ja monitoimijuus (*multi-activity*) tulee olemaan yksilön arkea. Monitoimijuudella Beck tarkoittaa sitä, että henkilön elämää määrittää esimerkiksi useampi osa-aikainen työ, tai työelämää on myös kotityö, hoivatyö tai muu julkinen tai kolmannen sektorin työ esimerkiksi järjestössä. Beck maalailleekin kokonaista monitoimijuuden yhteiskuntaa (Beck 2000, 15). Pääpiirteittäin *toinen moderni* on siirtymistä standardoidusta prekaariin (Beck 2000, 70). Beck myös näkee tämän muutoksen yhteiskunnassa ennen kaikkea mahdollisuutena, *toinen moderni* yhteiskunta on sopeutumista nykyisyyteen ja tulevaisuuteen, globaaliin aikakauteen jossa riskit eivät ole vain kansallisia, vaan myös esimerkiksi ekologisia ja globaaleja taloudellisia (Beck, 2000)

Riskiyhteiskunta ja työelämän epävarmuus liittyy nuoriin hyvin keskeisesti. Kun ei ole vanhempien sukupolvien kaltaisia mahdollisuuksia kokoaikaiseen, vakituiseen työhön, on muutettava ajattelutapaa. Kuten Beck (2000, 3) asian ilmaisee, yksilön on alettava markkinoimaan itseään ja osaamistaan, perustettava *'Me & Co.'* Myös työelämään siirtyvien nuorten on myytävä työpanoksensa työmarkkinoilla, joka vielä taantuman aikaan on erityisen haastavaa. Tässä mielessä voidaan nähdä beckiläisen skenaarion jo tapahtuneen Suomalaisessa yhteiskunnassa. Muuttuvan työelämän ytimessä on Beckin mukaan joustavat työmarkkinat (*labour market flexibility*) joka siirtää riskiä yhä enemmän yksilön kannettavaksi, helpottamalla esimerkiksi työn vastaanottamista ja irtisanomista. Samalla

osaaminen vanhenee nopeasti eikä ole tietoa millaisia taitoja tarvitaan että voi työllistyä tulevaisuudessa (Beck, 2000, 3). *Elinikäisen oppimisen* käsite ei ole nuorillekaan vieras. Kerran hankittu osaaminen ja koulutus ei enää takaa pysyvää asemaa työmarkkinoilla. Beck mukailee André Gorzia (Beck, 2000, 5) pohtiessaan että uudelleen kouluttautuminen ja työpaikan vaihtaminen ovat tämän päivän nuorten realiteetteja. Tämä kannustaa itseaktiivisuuteen ja erilaiseen itsensä työllistämiseen, tässä mielessä *'Me & Co:n'* luomiseen. Beckin mukaan ajattelu epätyypillisestä ja epävarmasta työstä tulisikin toisessa modernissa kääntää täysin painvasoin, *oikeudeksi monimuotoiseen työhön* (Beck 2000, 7) ja epäjatkuvuuteen. Ei siis olisi enää häpeä olla ”työpaikkojen välissä” tai ”epätyypillisessä työsuhteessa”, vaan se olisi avoimesti hyväksyttyä ja politiikassa, kuten työmarkkinajärjestöissä tunnustettua. Tämä ajattelu haastaa kuitenkin voimakkaasti vanhempien sukupolvien ajattelutavan jonka työeetos, kuten todettua luvussa 3.1, perustuu yhä pohjimmiltaan kiinteään vakituisen työn autuuteen ja itseisarvoon. Beckin ajattelun mukaan täystyöllisyys yhteiskuntaa puolustetaan kynsin hampain, samalla kun pelätään *toisen modernin* todellista rantautumista. Kysymys kuuluukin onko täystyöllisyyden aikaan enää paluuta, vai ovatko riskiyhteiskunta ja työelämän epävarmuus tulleet jäädäkseen? (Beck 2000, 7). Täystyöllisyys arvona ja itsestään selvytenä tulee uudelleen mietittäväksi toisessa modernissa yhteiskunnassa. Nuorison ajattelutapa, työmotiivit ja työeetos (Tuohinen 2010, 35) onkin yllättävän lähellä beckiläistä ajattelutapaa. Riskien yhteiskunta liittyy myös kiinteästi huoleen nuorten tilasta ja syrjäytymisestä, sillä onhan työ myös Beckin mukaan yksi keskeisimmistä, jopa äärimmäisyyteen asti, integroitumisen edellytyksistä yhteiskuntaan (2000, 11).

4. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmat

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmat antavat tiiviit näkemykset nuorison tilaan, samoin kuin vision siitä, miten kyseessä olevia politiikkoja pyritään kehittämään kyseessä olevilla ajanjaksoilla. Ohjelmat ovat tässä mielessä myös poikkileikkaus tietyn ajan nuorten tilanteeseen, samoin kuin yhteiskunnan tavoitteisiin ja huolenaiheisiin nuoriin liittyen. Koska poliittiset ohjelmat ovat poliittisen prosessin tuloksia, kaikkia toimenpiteitä ja huomioita niihin ei tule kirjatuksi, vaan nuorista kantavat huolta myös muut toimijat ja sektorit jotka ohjelmissa eivät tule mainituksi. Ohjelmat täytyy siis voida sijoittaa omaan tilaansa, täydellistä poikkileikkauksellista katsausta ne eivät pysty antamaan.

Nelivuotinen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma on keskeisin julkisen vallan toimia ohjaava nuorisopoliittinen asiakirja. Tässä tarkastellaan lyhyesti lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmia vuosille 2007-2011 ja 2012-2015. Nuorisopolitiikan kehittämisohjelma on kirjattu lakiin valtioneuvoston hyväksyttäväksi (nuorisolaki 72/2006 4§) joka neljäs vuosi (Lanuke 2007-2011, 8). Tarkasteltavista ohjelmista ensimmäinen osuu keskelle taantumaa ja tämän tutkimuksen aikajännettä. Toisessa on nähtävissä taantumien vaikutuksien realisoitumista ja reagoimista niihin. Ohjelmat ovat myös luonteeltaan hieman eri tyyppisiä, vuosien 2007-2011 ohjelma on enemmän luettelomainen kooste tavoitteista ja toimenpiteistä, kun taas vuosien 2012-2015 ohjelma on tiiviimpi ja konkreettisempi kuin edellinen (Lanuke 2012-2015, 4). Uudemmassa ohjelmassa myös taloudellisen taantumien eteneminen on otettu huomioon edellistä paremmin ja siinä on *sisäänrakennettuja tarkentamismekanismeja* (Lanuke 2012-2015, 50). Vuosien 2007-2011 kehittämisohjelman kokonaisarvioinnissa siirretään myös reagoitivastuuta seuraavalle ohjelmalle:

Kehittämisohjelman arvioinnissa on noussut esille se, miten monen asian kohdalla tilanne tämän päivän Suomessa näyttäytyy kovin erilaisena kuin se on ollut ohjelmaa laadittaessa ja sen hyväksymisen aikaan. Nopeasti edennyt taantumavaihe ohjelmakauden alkupuolella on jättänyt pysyviä jälkiä työllisyyteen (Lanuke toteutumisarviointi, 7).

Molemmissa ohjelmissa on konkreettisena nuoria koskettavana välineenä nuorten yhteiskuntatakuu (Lanuke 2012-2015, 8; Lanuke 2007-2011, 54). Tiivistetysti nuorten

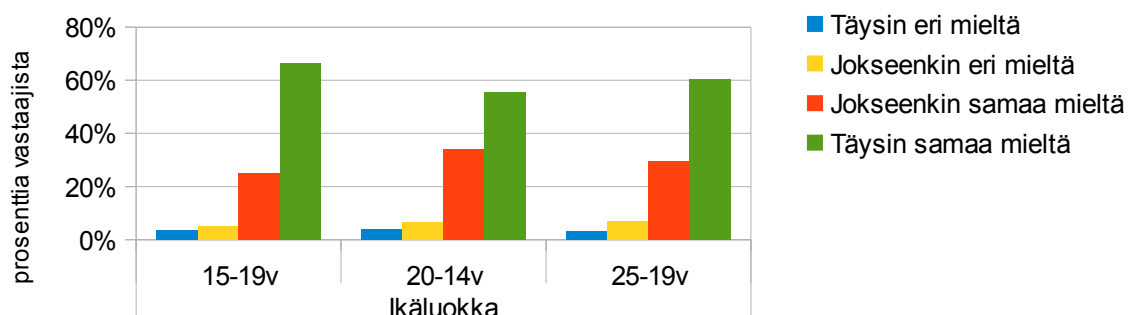
yhteiskuntatakuussa on kyse siitä että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle (ja 2012-2015 ohjelmassa myös alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle) tarjotaan esimerkiksi työ-, harjoittelu-, työpaja-, tai opiskelupaikka nuoren aktivoimiseksi. Tämä on yhteydessä suurimman osan ellei jopa kaikkien ohjelmien tavoitteiden kanssa, sillä onhan työ [tai muu tähän tässä rinnastettava toiminta, JK] jossain määrin parasta sosiaaliturvaa (Lanuke 2007-2011, 54). Kouluttamaton nuori on suuremmassa vaarassa pudota sosiaalisten verkostojen ja työelämän ulkopuolelle ja näin ollen myös syrjäytymisriski on suurempi (Lanuke 2007-2011, 54). Nuoret itsekin tiedostavat tämän ja uskovat että koulutus on merkittävä tekijä työelämään sijoittumisessa (Kuvio 1). Huoli ulkopuolelle jäävistä nuorista on aiheellinen, sillä vuonna 2008 lähes 60 000 nuorta oli työmarkkinoiden ja koulutuksen ulkopuolella ja ulkopuolisuus ja työttömyys on ainakin osittain periytyvää (Lanuke 2011-2015, 23). On myös todettava että koulutukseen pääseminen ei ole lainkaan itsestäänselvyys, vuonna 2009 peruskoulun ja lukion päättäneiden välitön pääsy jatko-opintoihin oli edellistä vuotta haastavampaa. Jatko-opiskelupaikkaa vaille jäi peruskoulun päättäneistä yli 8 prosenttia ja uusista ylioppilaista noin 60 prosenttia (Koulutukseen hakeutuminen 2009). Koulutus on tärkeä mittari tarkasteltaessa nuorten tilaa ja tulevaisuutta, sillä koulutus on jossain määrin periytyvää ja koulutus, erityisesti äitien korkeampi koulutus näyttäisi suojaavan lapsia pahoinvoinnilta (Lanuke 2011-2015, 53). Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmia arvioidaan vuosittain ja myös tämä on määrätty nuorisolaissa (5§). Tällä arvioidaan ohjelman toteutumista ja toimenpiteiden vaikuttavuutta (Lanuke arviointi 2012, 1). Vuosien 2007-2011 on myös tehty kokonaisarviointi, toteutumisen arviointi (Lanuke toteutumisarviointi). Tässä raportissa arvioidaan osa-alueiden ja tavoitteiden toteutumista ja seuraavalle ohjelmakaudelle siirtyviä

hankkeita ja kysymyksiä.

Kuvio 1: Koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia

Lähde: Nuorisobarometri 2009

N = 1890

5. Vuoden 2008 taantuma ja 1990-luvun taantuma

Vuoden 2008 taantuma ja Euroopan talouskriisi kulkevat käsi kädessä ja Euroopassa tilanne jatkuu edelleen. Maailmanlaajuinen taantuma alkoi Yhdysvaltojen subprime-kriisistä ja sen jälkeen globaalilla talouskriisillä on ollut monta vaihetta ja ilmenemismuotoa, joista yksi on Euroopan talouskriisi (Eurooppatiedotus). Tässä tutkimuksessa keskitytään globaalin talouskriisin ja eurooppalaisen talouskriisin vaikutuksiin Suomessa ja sen vaikutuksiin suomalaisissa nuorissa. Koska Suomi on osa Euroopan Unionia, on eurooppalaisella talouskriisillä erityistä vaikutusta Suomeenkin. Globaalin kriisin ollessa kyseessä voidaan myös ajatella beckilläisen (2000) ajattelun globaaleista taloudellisista riskeistä realisoituneen.

Taloudellisen taantumän vaikutukset kohdistuvat voimakkaammin nuoriin kuin muuhun väestöön. Myös työttömyyden negatiivisten vaikutusten katsotaan olevan erityisen haitallisia juuri nuorten kohdalla (Lanuke 2012-2015, 23; Nuorten työelämäasenteet, -arvot ja toimenpiteet). Tästä syystä ei sovi aliarvioida taloudellisen tilanteen vaikutuksia nuoriin ja heidän työuriinsa, sillä se voi vaikuttaa hyvinkin merkittävästi nuoren tulevaan työuraan.

Suomen 1990-luvun lama on historiamme pahin taloudellinen kriisi ja laskusuhdanne, 1930-luvun lamaakin syvempi. Lamaan olivat osasyynä 1980-luvun talouspolitiikka niin kotimaassa kuin globaalistikin ulkomaisen halvan lainarahan muodossa. Kotimaisista talouspoliittisista päätöksistä merkittävin oli ns. vahvan markan politiikka, jonka seurauksena markka myös devalvoitiin kahteen otteeseen. Tärkeä osuus oli myös Neuvostoliiton romahtamisella vuonna 1990, joka vaikutti voimakkaasti Suomen ulkomaanvientiin. Laman vuoksi useat yritykset ajautuivat konkurssiin ja yritysten hankalaa tilannetta seurasi myös pankkikriisi. Nämä yhdessä heikon taloustilanteen kanssa aikaansaivat todella suuren työttömyyden, erityisesti nuorille ikäluokille. Lamavuosina 1990-1993 työllisten määrä laskikin koko maassa 21,4 prosenttia (Myrskylä 2010, 27).

Pekka Myrskylä on Työ- ja elinkeinoministeriön tutkimuksessa Taantuma ja työttömyys pohtinut nykyisen taantumän aiheuttamaa työttömyyttä ja työttömyysvaikutuksia eri väestöryhmissä. Tutkimuksessa verrataan myös 1990-luvun laman työttömyysrakennetta

nykyisiin työttömiin ja arvioidaan mitä 1990-luvun lamassa työttömäksi joutuneille on myöhemmin tapahtunut (Myrskylä 2010). Nykyistä (v.2010) tilannetta arvioidessaan Myrskylä toteaa seuraavaa: *Nuoressa ikäryhmässä [alle 25v, JK] työssäolo ei ole vielä niin yleistä kuin 25 vuotta täyttäneillä. Korkea työttömien osuus kertoo siitä, kuinka kovasti työttömyys koettelee nuorisoa [...]* (2010, 13).

Nuorten työttömyyden mittaamiseen liittyy myös tilastointimenetelmä, Myrskylän tutkimuksessa työttömiksi katsotaan ne, jotka ovat rekisterissä työttöminä työnhakijoina (Myrskylä 2010, 11). Kyse on siis työ- ja elinkeinoministeriön mittaustavasta. Lamavuosina 1990-1992 nuorisotyöttömyys kohosi jopa 22 prosenttiin, ollen vielä 1993 19 prosenttia, kun se vuonna 2008 oli 12 ja 2009 13 prosenttia. Vuoden 1992 jälkeistä pudotusta selittää osaltaan se, että nuoria alettiin ohjata työvoimapolitiisin ratkaisuin eikä heille enää maksettu työmarkkinatukea. Tästä syystä osa nuorista ei enää ilmoittautunut työttömäksi. Myös työttömyysasteilla (työttömyysasteella tarkoitetaan työttömien osuutta työvoimasta eli työllisten ja työttömien summasta) mitaten nykyinen taantuma ei vedä vertoja 1990-luvun lamalle, sillä lamavuosina nuorten työttömyysaste oli jopa 45 prosenttia, kun se vuonna 2008 oli 10 ja 2009 14 prosenttia. On kuitenkin todettava että nuorten työttömyysasteessa on huomattava nousu vuoden 2007 tasosta. Kuitenkin nykyinen taantuma on 1990-luvun lamaa selvemmin kohdistunut juuri nuoriin ikäluokkiin. (Myrskylä 2010, 14-17, 91).

6. Aineisto

Tässä tutkimuksessa käytetään aineistona Nuorisobarometriä vuodelta 2009. Aineiston data on saatu Yhteiskuntatieteellisestä tietoarkistosta. Nuorisobarometrin tekijöitä ovat Opetusministeriö, Nuorisosiain neuvottelukunta NUORA, Nuorisotutkimusseura ja Nuorisotutkimusverkosto (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto). Nuorisobarometriä on kerätty vuodesta 1994 (Myllyniemi 2009, 6) ja kerätään yhä vuosittain.

Nuorisobarometreissa on vuosittain vaihtuva teema ja vuoden 2009 nuorisobarometri keskittyy taiteeseen, kulttuuriin ja luovuuteen (Myllyniemi 2009, 6). Nuorisobarometreissa on perinteisesti ollut joukko toistuvia kysymyksiä erityisesti nuorten työ- ja koulutusasenteista. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti barometreissa toistuvia työasennekysymyksiä. Nuorisobarometri 2009 käytön perusteena on ennen kaikkea kiinnostava ajankohta: välittömästi vuonna 2008 alkaneen (Eurooppatiedotus) taloudellisen kriisin jälkeen. Nuorisobarometrin 2009 Taidekohtia-raportissa tiivistetään barometrien luonne osuvasti:

Alusta saakka Nuorisobarometrin kovaa ydintä ovat olleet työhön ja koulutukseen liittyvät asenteet. Oman mielenkiintonsa tämänvuotisen Nuorisobarometrin tuloksille antaa tiedonkeruun toteuttaminen keskellä taloudellista taantumaa ja nopeasti kasvavaa nuorisotyöttömyyttä. Yleensä melko vakaana pysyvät asenteet työtä, työttömyyttä ja koulutusta kohtaan näyttävätkin olevan varsin nopeassa muutoksessa (Myllyniemi 2009, 3).

Tutkimuksellinen mielenkiinto kohdistuu nuorison asenteisiin ja odotuksiin tulevaisuuden työelämää kohtaan. Tämä on hyvin yhteiskunnallisesti relevanttia ja ajankohtaista sillä nämä barometrin kohteena olleet nuoret ovat nyt neljä vuotta vanhempia ja suurin osa heistä on aloittanut työelämänsä tai opiskelunsa ja he kaikki ovat nyt äänestysikäisiä, täysivaltaisia kansalaisia. He ovat sekä tämän hetkisen yhteiskuntapolitiikan tekijöinä että kohteina. On oletettavaa, että kyselyn aikaisella taantumalla on ollut vaikutuksia heidän mielipiteisiinsä ja ajatuksiinsa yhteiskunnasta ja työelämästä.

Vastaajien sukupuoli- ja ikäjakaumassa ei ole merkittäviä eroja (Taulukko 1), naisia vastaajista on 49% ja miehiä 51%. Tämä on yleisesti ollut tavoitteena nuorisobarometreissa edustavuuden vuoksi. Nuorisobarometrin 2009 perusjoukkona ovat 15-29-vuotiaat nuoret koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta (Myllyniemi 2009, 11). Aineiston otoksen ollessa suhteellisen suuri tämä mahdollistaa myös kysymysten tarkastelun ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan. Tässä tutkimuksessa käytetään ikäryhmiä 15-19v, 20-24v, ja 25-29v. Tämä on perusteltua sillä nuorisobarometrin kohderyhmän elämäntilanteet ja henkilökohtaiset tilanteet vaihtelevat suuresti iän mukaan. Nämä kolme ikäryhmää kuvaavat melko hyvin eri tilanteissa olevia vastaajia kuten koululaisia, opiskelijoita ja jo työelämässä olevia. Samoja ikäryhmiä käytetään myös nuorisobarometrin 2009 raportissa. (Myllyniemi 2009, 12)

Taulukko 1: Ikäjakauma

Vastaajan ikäluokka		Vastaajan sukupuoli	
		Nainen	Mies
15-19v	%	33,8	33,9
19-25v	%	32,7	32,3
25-29v	%	33,5	33,8
Yhteensä	%	100	100
	N	927	971

Lähde: Nuorisobarometri 2009

7. Metodit

Tässä tarkastellaan työelämän epävarmuutta suhteessa vastaajien taustamuuttujiin tavoitteena tehdä havaintoja siitä, millä taustatekijöillä voisi olla vaikutusta. Tässä tutkimuksessa määrällinen analyysi on lähempänä kuvailevaa. Vaikka kvantitatiivisilla tutkimusmenetelmillä usein pyritään löytämään selittäviä tuloksia, voidaan tutkimuskysymyksiä lähestyä myös poikkileikkauksellisesti ja kuvailevasti (KvantiMOTV). Kuitenkin tämä tutkimus on siinä mielessä myös selittävä, että pyritään löytämään muuttujien välistä yhteyttä tutkimuksessa esitetyn teorian pohjalta (Jokivuori & Hietala 2007, 14).

Tilastollisina analyysimenetelminä käytetään varianssianalyysiä (analysis of variance), kaksisuuntaista varianssianalyysiä ja ristiintaulukointia. Varianssianalyysin käyttö mahdollistaa selitettävien muuttujien ryhmäkeskiarvojen tarkastelun eri luokissa. Yksisuuntainen varianssianalyysi sisältää vain yhden selittävän muuttujan, kaksisuuntaisessa varianssianalyysissä selittäviä muuttujia on kaksi (kvantiMOTV). Mahdolliset ristivaikutukset ja yhteisvaikutukset taustamuuttujien välillä on mahdollista ottaa huomioon, ja näitä on mahdollista tarkastella kaksisuuntaisella varianssianalyysillä. Ristiintaulukointi mahdollistaa muuttujien välisen riippuvuuden (tai riippumattomuuden), samoin kuin muuttujien jakautumisen, tarkastelun esimerkiksi sukupuolen mukaan.

Molemmissa menetelmissä tilastollista merkitsevyyttä voidaan arvioida p-arvon kautta. Yhteiskuntatieteissä merkitsevyyden rajana pidetään yleensä $p \leq 0,005$. Tällöin tulos on tutkimuksen perusjoukossa 95%:n varmuudella pätevä, ja virheen todennäköisyys on 5% (KvantiMOTV). Kaksisuuntaisessa varianssianalyysissä käytetään lisäksi Levenen testiä, jolla testataan varianssien samansuuruisuutta. Levenen testi osoittaa onko selitettävän muuttujan varianssi perusjoukossa molemmilla ryhmillä sama. Jos Levenen testissä p-arvoksi tulee suurempi kuin 0,05, varianssit ovat yhtä suuria, jos taas $p < 0,05$, varianssit ovat erisuuria (Jokivuori & Hietala 2007, 139).

Aineiston analyysi on toteutettu IBM SPSS statistics 20 –ohjelmalla.

8. Muuttajat

Aineiston taustamuuttujina tarkastellaan tässä ikää luokiteltuna ryhmiin (15-19v, 20-24v ja 25-29v), sukupuolta, vastaajien koulutustasoa, vastaajien äidin koulutustasoa ja vastaajien toimintaa vastaushetkellä. Ikäluokittainen tarkastelu on oleellista, sillä 15 ja 29 ikävuoden välillä olevat nuoret ovat hyvin erilaisissa elämäntilanteissa. On myös mielekästä tarkastella koulutustasoa suhteessa vanhempien, tässä tapauksessa äidin, koulutustasoon, sillä koulutus, usein erityisesti äidin koulutustaso on periytyvää.

'Mikä on tällä hetkellä pääasiallinen toimintasi?' –muuttujasta poistettiin 'ei vastausta' – vastaukset. Vastaajien koulutustason käyttämiseksi analyysissä oli luotava uusi koulutustaso-muuttuja sillä vastaajien koulutustaso oli koodattu erillisiksi dikotomisiksi muuttujiksi. Samalla muuttujasta poistettiin päällekkäisyydet koulutustasossa ja näin ollen huomioidaan vain vastaajan korkein koulutustaso. Ammattikoulu on tässä muuttujassa laskettu korkeammaksi kuin ylioppilastutkinto, sillä tämän tutkimuksen teemaa ajatellen ammatillinen koulutus antaa lukiokoulutusta paremmat valmiudet työelämään. Koska kyseessä on luokka-asteikollinen muuttuja, tällä ei kuitenkaan juurikaan ole käytännön merkitystä analyysin kannalta. Samoin luotiin luokka-asteikollinen äidin koulutustaso-muuttuja dikotomisista muuttujista. Koulutustasomuuttujista saatiin näin ollen luokka-asteikollisia muuttujia mielekästä analyysiä varten.

Taustamuuttujien kanssa tarkasteltavat muuttujat ovat 'työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista' ja 'on todennäköistä että joudun työurallani vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja.' Näistä muuttujista on poistettu 'en osaa sanoa' -vastaukset. Molemmat muuttujat ovat hyviä järjestysasteikollisia, joten keskiarvojen laskeminen varianssianalyysillä on mielekästä. Muuttujat on esitelty taulukossa 2.

Taulukko 2: Muuttajat

Taustamuuttajat	arvot
Vastaajan sukupuoli	mies/nainen
Vastaajan ikäluokka	15-19v, 20-24v, 25-29v
Vastaajan koulutustaso	peruskoulu, ylioppilastutkinto, ammatillinen perustutkinto, ammattikorkeakoulututkinto, yliopistotutkinto
Vastaajan äidin koulutustaso	ei tutkintoa, vain yo-tutkinto, ammatillinen perustutkinto, opistoasteen tutkinto, yliopistotutkinto
Vastaajan toiminta vastaushetkellä	koululainen tai opiskelija, palkkatyössä, yrittäjä, työtön tai lomautettu, joku muu
Tarkasteltavat muuttajat	
Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista	4=täysin samaa mieltä, 3=jokseenkin samaa mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 1=täysin eri mieltä
On todennäköistä että joudun työurallani vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja	4=täysin samaa mieltä, 3=jokseenkin samaa mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 1=täysin eri mieltä

Lähde: Nuorisobarometri 2009

9. Tulokset

Aineiston analyysi aloitettiin testaamalla korrelaatiota ristiintaulukoinnilla vastaajien koulutustason ja ikäluokan välillä. Tuloksissa esiintyi hyvin vahva korrelaatio (sig 0,00). Tämä on johdonmukaista sillä vanhemmat vastaajat ovat luonnollisesti ehtineet kouluttautua enemmän. Samoin testattaessa äidin ja vastaajan koulutustasoa ristiintaulukoinnilla saatiin vahva merkitsevyys (sig 0,00). Taustamuuttujien vaikutuksia tarkasteltaviin muuttujiin analysoidaan seuraavaksi.

Tarkastellaan ensin varianssianalyysillä ja ristiintaulukoinnilla vastaajien ikää, sukupuolta ja koulutustasoa selitettäviä muuttujia 'työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista' ja 'on todennäköistä, että joudun työurallani vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja' vasten, kutakin erikseen.

Ikäluokan ja jatkuvan uudelleen koulutuksen varianssianalyysissä merkitsevyyttä ei havaita, p saa arvon 0,66. Tarkasteltaessa iän ja jatkuvan kouluttautumisen suhdetta ristiintaulukoinnilla, sekään saavuta tilastollista merkitsevyyttä. Ristiintaulukointi on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3: Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista

Vastaajien ikäluokka		Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä
15-19v	%	9,9	39,2	25,2	14,0	100
20-24v	%	12,7	28,4	31,7	21,6	100
25-29v	%	10,2	25,9	30,9	23,2	100
N		200	622	703	305	1830
Kaikki sig	%	10,9	34,0	38,4	16,7	100
						0,116

Lähde: Nuorisobarometri 2009

Tarkastellaan seuraavaksi iän vaikutusta työpaikan vaihtamisen todennäköisyyteen työuran aikana. Varianssianalyysi ei ole lähellä merkitsevyyttä saaden p-arvon 0,580. Myöskään ristiintaulukointi ei tuota tilastollisuutta merkitsevyyttä, p-arvo on 0,78.

Sukupuolten eroja tarkasteltaessa niin jatkuvan kouluttautumisen suhteen varianssianalyysi ei saavuta merkitsevyyttä p-arvon ollessa 0,779. Ristiintaulukointi sen sijaan antaa merkitsevän tuloksen joka on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4: Jatkuva kouluttautuminen sukupuolittain

Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista						
Vastaajien sukupuoli		Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä
Nainen	%	10,9	32,2	41,6	15,3	100
Mies	%	11,1	35,7	35,3	17,9	100
N		201	623	781	488	1832
Kaikki	%	11,0	34,0	38,4	16,6	100
sig	0,043					

Lähde: Nuorisobarometri 2009

Sukupuolen suhde työpaikan vaihtamisen todennäköisyyteen ei sekään varianssianalyysillä saavuta tilastollista merkitsevyyttä, p-arvo on 0,833. Ristiintaulukoinnissakaan ei havaita merkitsevyyttä, tulos on esitetty taulukossa 5.

Taulukko 5: Työpaikan vaihtamisen todennäköisyys sukupuolittain

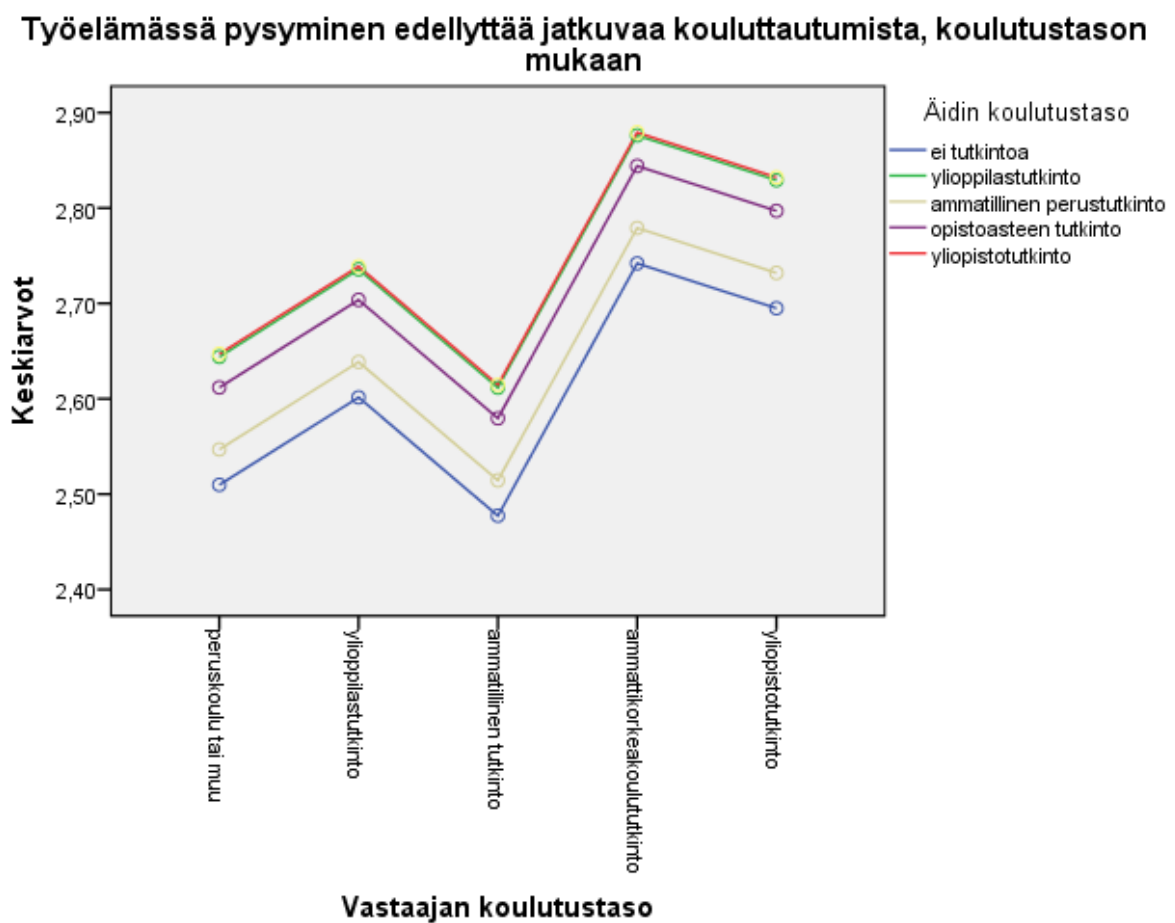
On todennäköistä että joudun työurallani vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja						
Vastaajien sukupuoli		Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä
Nainen	%	6,2	24,3	41,5	28,0	100
Mies	%	7,3	21,2	45,3	26,3	100
N		121	409	781	488	1830
Kaikki	%	6,7	22,7	43,4	27,1	100
sig	0,197					

Lähde: Nuorisobarometri 2009

Koulutustasoa tarkasteltaessa yhdessä työpaikan vaihtamisen kanssa ei saavuteta merkitseviä tuloksia, p-arvoksi havaitaan varianssianalyysissä 0,299 ja ristiintaulukoinnissa 0,360.

On myös tarpeen tarkastella koulutustason merkitystä jatkuvan kouluttautumisen suhteen. Kaksisuuntaisella varianssianalyysillä on mahdollista ottaa huomioon niin vastaajan, kuin äidinkin koulutustaso. Kaksisuuntaisella varianssianalyysillä voidaan samalla elaboroida aiempia tuloksia. Kun selittävät muuttujat ovat vastaajan koulutustaso ja äidin koulutustaso, havaitaan F-arvoksi 1,199 ja merkitsevyydeksi $p = 0,231$. Sekä vastaajan että äidin koulutustaso ovat erikseen merkitseviä, yhdessä näistä vastaajan koulutustasolla on suurempi merkitys, $p = 0,43$. Varianssianalyysin tulos on esitetty kuviossa 2.

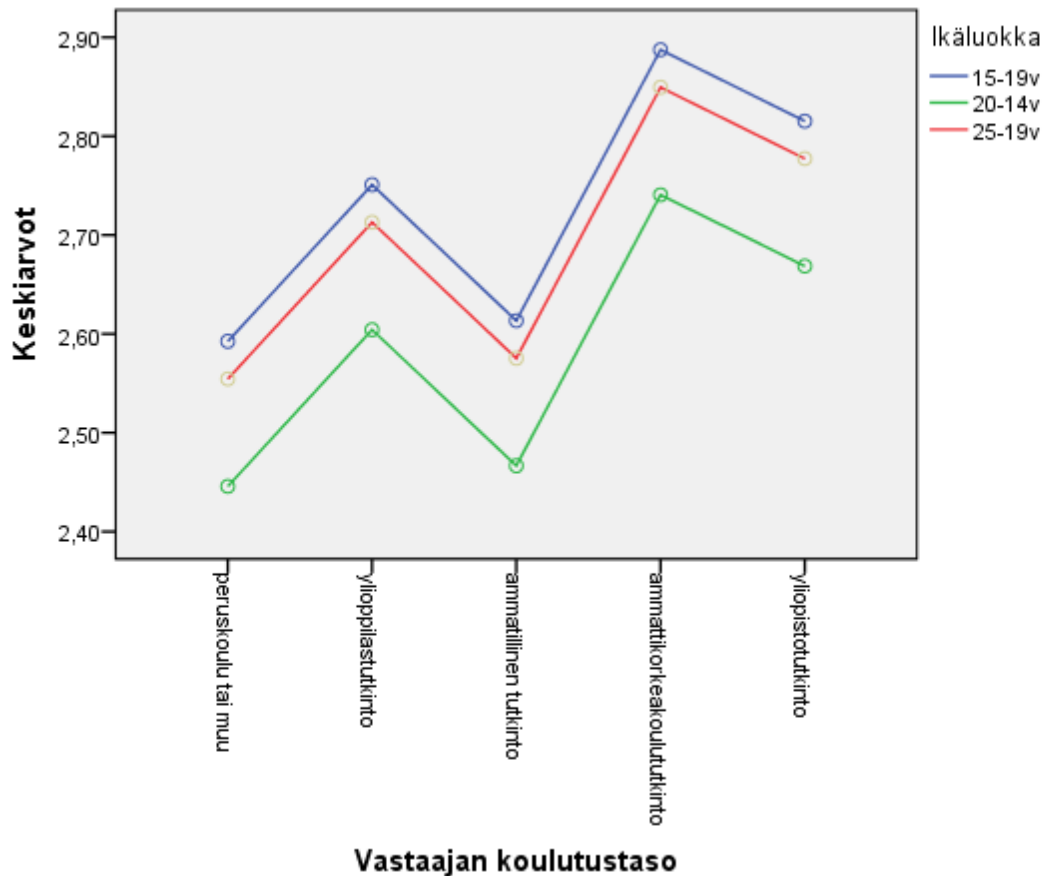
Kuvio 2. Koulutustasojen vaikutus

Tarkastellaan vielä vastaajan koulutustason ohella ikäluokan merkitystä kaksisuuntaisen varianssianalyysin avulla. Analyysissä havaitaan F-arvoksi 1,308 ja merkitsevyydeksi $p = 0,200$. Molemmilla taustamuuttujilla on siis merkitystä, näistä suuremman merkitsevyyden saa vastaajan koulutustaso arvolla $p = 0,009$. Molemmat ovat kuitenkin erikseen merkitseviä. Analyysin tulos on esitetty Kuviossa 3.

Kuvio 3. Koulutustason ja ikäluokan vaikutus

Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista, ikäluokan mukaan

10. Nuoriso tuntee tulevaisuutensa

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella nuorten odotuksia tulevaisuuden työelämästä nykyisessä riskien yhteiskunnassa. Tutkimuskysymys olisi ollut mahdollista taivuttaa myös kvalitatiivista lähestymistapaa käyttäväksi, jolloin tuloksia ei toki olisi ollut mahdollista yleistää perusjoukkoon. Myös Jokivuori ja Hietala pohtivat Pertti Töttöä mukaillen sitä, että tutkimus ei koskaan ole täysin laadullinen tai määrällinen, vaan tutkimukseen liittyy aina komponentti toisesta (Jokivuori & Hietala 2007, 22).

Nuoriso ihmisryhmänä ei ole mitenkään homogeeninen joukko vaikka heidät tässä nähdäänkin sukupolvena, vaan nuorilla ihmisillä usein jo muutaman vuoden ikäero voi merkitä täysin erilaista elämäntilannetta ja kehitysvaihetta. Tässä mielessä oli hyvin mielenkiintoista tarkastella nuoria kolmessa ikäluokassa 15-19v, 20-24v ja 24-29v. Ikäluokkien vertailu, erilaisuudestaan huolimatta, tai ehkäpä juuri siksi, on mielenkiintoista sillä samalla voidaan tarkastella nuorten kehityskaarta. Jos jokin ikäluokka eroaa muista, herää heti tutkijan päässä kysymys: miksi? Mielenkiintoinen on esimerkiksi havainto, että nuorin ja vanhin ikäluokka uskoo keskimmäistä enemmän jatkuvan kouluttautumisen tarpeeseen. Kenties keskimäinen ikäluokka, 20-24-vuotiaat, itse juuri opiskeluvaiheissaan uskovat opiskeltavan koulutuksen riittävän, kun taas nuoremmat uskovat että aina tarvitaan lisäoppia ja vanhimmat ovat huomanneet tämän käytännössä. Ikäluokkien välillä yleisesti ei havaittu tässä tutkimuksessa suuria eroja vastauksissa, niitä kuitenkin olisi varmasti ollut mahdollista etsiä laajemmalla elaboraatiolla tai toisenlaisella lähestymistavalla aineistoon. On toki aivan mahdollinen sekin vaihtoehto etteivät mielipiteet työstä eroa suuresti eri-ikäisen nuorison keskuudessa.

Mielenkiintoista oli sekin, ettei sukupuolten välillä havaittu juurikaan eroja tässä tutkimuksessa. Vastaajista niin naiset kuin miehetkin uskovat niin jatkuvan kouluttautumisen tärkeyteen kuin työpaikan vaihtamisen todennäköisyyteen työurallaan suunnilleen yhtä paljon.

Koulutus on jossain määrin periytyvää Suomessa ja myös tämä tutkimus tukee osaltaan tätä ajatusta. Sekä nuoren omalla että äidin koulutustasolla on merkitystä nuoren näkemyksiin,

ja koulutustasot ja näkemykset seuraavat toisiaan. Korkeammin koulutetut ja korkeammin koulutettujen äitien lapset uskovat matalammin koulutettuja enemmän jatkuvan kouluttautumisen tarpeeseen.

Nuorisobarometrit ovat jo vuodesta 1994 jatkuva tutkimusaineisto. Näin ollen olisi olemassa mahdollisuus käyttää aineistona useampaa nuorisobarometriä jolloin voitaisiin paremmin arvioida vaikutuksia ja pitkäaikaisempia muutoksia nuorten asenteissa. Tässä tutkimuksessa pyrittiin kuitenkin poikkileikkaukselliseen lähestymistapaan. Myös ajatus useammasta poikkileikkaustarkastelusta sopivilla aikaväleillä on kiehtova. Tällainen pitkäaikaisempi ja laajempi aineistojen keskinäinen vertailu jää kuitenkin toisten tutkimusten aiheeksi.

Nuorisoa ei koskaan voida tarkastella erillään muusta yhteiskunnasta, kehyksestä johon se kuuluu. Jos suomalaisen täystyöllisyyden aika on ohi ja riskit ovat tulleet jäädäkseen, täytyy samalla kohdata keskustelu esimerkiksi eläkkeistä. Nuorison määrä ja työllisyys vaikuttaa väistämättä esimerkiksi huoltosuhteeseen kuten myös Beck (2000, 17) toteaa. Keskustelu huoltosuhteesta myös henkilöity helposti nuoriin. Nuoriso-, eläke-, ja huoltosuhdekysymykset ovat aina samalla väistämättä myös sukupolvikysymyksiä, vähintäänkin sukupolvien tasa-arvon kautta. Beckin teoriaa tulkiten voisi myös sanoa muutoksen riskiyhteiskuntaan ja toiseen moderniin osittain jo tapahtuneen Suomessa. Suomalainen työelämän murros voidaan nähdä beckiläisittäin *siirtymisenä toiseen moderniin* yhteiskuntaan. Tämä tulee ilmi myös tämän ajan nuorten mielipiteistä: ilman koulutusta ei ole varmuutta tulevaisuudesta ja myös jatkuva kouluttautuminen on tärkeää. Vähintäänkin se on epävarmaa riittääkö nuorena saatu koulutus koko työuran. Tämän tutkimuksen perusteella ei kuitenkaan voida aukottomasti sanoa onko tässä eroja nuorten eri ikäluokkien välillä.

Suomalainen *uusi työelämä* on erilaista kuin ennen ja nuorten on siihen kasvettava ja otettava se omakseen, kyettävä ottamaan se niin sanotusti haltuunsa. Vanhempien työtä tekevien ikäluokkien osana on sopeutua uuteen työelämään. Tässä mielessä nuoret ovat jopa hyvässä asemassa, sillä he ovat jo nähneet muutoksen ja kasvaneet uuden työelämän vaatimuksiin.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuohjelmissa kannetaan voimakkaasti huolta nuorten syrjäytymisestä. Tämän tutkimuksen valossa on ainakin lohduttavaa huomata, että nuoret itse arvostavat koulutusta eivätkä pidä työelämää itsestäänselvyytenä. Koulutukseen ja yhteiskuntaan integroimiseen kiinnitetään runsaasti huomiota lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuohjelmissa. Myös työelämän realiteetit ovat nuorille tuttuja, riskiyhteiskunnassa ei voi olettaakaan saavansa heti vakituista, kokoaikaista työpaikkaa, vaan todennäköisesti joutuu toimimaan useammassa työpaikassa.

Nuorten kokema työelämän epävarmuus on tämän hetkistä riskiyhteiskuntaa, mutta missä määrin se on seurausta tämän hetkisestä taantumasta? Työttömyys ja nuorten työttömyys ei ole lähellä 1990-luvun karmaisevia lukemia, mutta taantuma ja työttömyys koettelevat nykypäivänkin nuoria. Mielenkiintoinen jatkotutkimuskysymys olisikin, onko nuorten kokema työelämän epävarmuus seurausta enemmän suuremmasta yhteiskunnallisesta muutoksesta, siten ollen *toisesta modernista*, vaiko enemmän hetkittäisistä taloudellisista suhdanteista. Joka tapauksessa nuoriso tietää mitä tulevaisuudelta odottaa, epävarmuus on nuorille luontainen tila.

11. Lähteet

Beck, Ulrich 1992. Risk society: towards a New Modernity. Sage, London

Beck, Ulrich 2000. The brave new world of work. Polity Press, Cambridge

Eurooppatiedotus. Ulkoministeriö. Euroopan talouskriisin taustat ja kulku, internetlähde, viitattu 4.12. 2013. <http://www.eurooppatiedotus.fi/Public/default.aspx?contentid=242190>

Hoikkala, Tommi 2008. Suuret ikäluokat ja työ, teoksessa Kenen sukupolveen kuulut? Purhonen, Hoikkala ja Roos. Gaudeamus.

Jokivuori Pertti & Hietala Risto 2007. Määrällisiä tarinoita : Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta. WSOY, Porvoo

Kortteinen, Matti 1992. Kunnian kenttä. Suomalainen palkkatyö kulttuurisena muotona. Hanki ja jää, Helsinki

Koulutukseen hakeutuminen 2009. Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutukseen hakeutuminen. ISSN=1799-4500. 2009. Helsinki: Tilastokeskus, internetlähde, viitattu 27.11.2013. http://www.tilastokeskus.fi/til/khak/2009/khak_2009_2010-12-09_tie_001_fi.html

KvantiMOTV. Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto, internetlähde, viitattu 6.12. 2013
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/tutkimus/prosessi.html>
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/variassi/anova.html>
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/ristiintaulukointi/ristiintaulukointi.html>
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/hypoteesi/testaus.html>

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015. 2012. Opetus- ja kulttuuriministeriö, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto, Helsinki

Lanuke 2007-2011, Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011. Pääministeri Matti Vanhasen II hallitus. 2007. Opetusministeriö, Helsinki

Lanuke 2012-2015, Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. Opetus- ja kulttuuriministeriö, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto, Helsinki

Lanuke arviointi 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012-2015 vuosiarviointi 2012. Opetusministeriö ja Nuorisosiain neuvottelukunta, internetlähde, viitattu 3.12. 2013.

http://www.minedu.fi/OPM/Verkkouutiset/2013/01/lanuke_arviointi.html

Lanuke toteutumisarviointi, Raportti lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2007–2011 toteutumisesta. Valtion nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisu nro 44, internetlähde, viitattu 4.12.2013.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/kehittaemisohjelma/liitteet/lanuke_2007-2011_arviointiraportti.pdf

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toteutuminen kaudella 2007-2011, raportti, Valtionnuorisosiain neuvottelukunnan julkaisu nro 44, internetlähde, viitattu 30.9.2013

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/kehittaemisohjelma/liitteet/lanuke_2007-2011_arviointiraportti.pdf

Mannheim, Karl. 1952 (1927). *Essays on the sociology of knowledge*. ed. Paul Kecskemeti. Routledge & Kegan Paul, London

Marttinen, J. 2003. *Ennakoinnin kytkentä osaksi TE-keskusten toimintaa : visio 2010 ja kehittämisstrategia*. Edita, Helsinki

Myllyniemi, Sami. 2009. *Taidekohtia*. Opetusministeriö, Helsinki

Myllyniemi, Sami. 2007. *Perusarvot puntarissa*. Opetusministeriö, Helsinki

Myrskylä, Pekka. 2010. *Taantuma ja työttömyys*. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki

Nuorisobarometri 2009 [elektroninen aineisto]. FSD2484, versio 1.0 (2009-11-26). Helsinki: Innolink Research [aineistonkeruu], 2009. Helsinki: Opetusministeriö. Nuorisosiain neuvottelukunta (NUORA) & Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto [tuottajat]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja], 2009.

Nuorisobarometri 2009 [koodikirja]. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [tuottaja ja jakaja], 2010.

Nuorten arvot ja elämä -tutkimus 18.3.2009. Taloudellinen tiedotustoimisto, internetlähde, viitattu 21.11. 2013. <http://www.tat.fi/tutkimukset/nuorten-arvot-ja-elama/>

Nuorten työelämäasenteet, arvot ja toimenpiteet. Muistio nuorten työelämäasenteista, arvoista sekä toimenpiteistä nuorten työllisyyden edistämiseksi. Nuorisotutkimusverkoston julkaisu 100, internetlähde, viitattu 26.11. 2013.

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/tyoelamaasenteet.pdf>

Tuohinen, Titta. 2010 Nuorten 'työeetos' – protestanttisesta etiikasta työyhteisön henkeen. Työpoliittinen aikakauskirja 4/2010, 33-42. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Työelämä 2020. Työelämä 2020 hankkeen esittely, internetlähde, viitattu 21.11. 2013.

<http://www.youtube.com/watch?v=3yaOZrW1-GI>

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Nuorisobarometri 2009, internetlähde, viitattu 30.9.2013 <http://www.fsd.uta.fi/fi/aineistot/luettelo/FSD2484/meF2484.html>

12. Taulukko- ja kuvioluettelo

Kuvio 1. Koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia

Taulukko 1. Ikäjakauma

Taulukko 2. Muuttujat

Taulukko 3. Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista

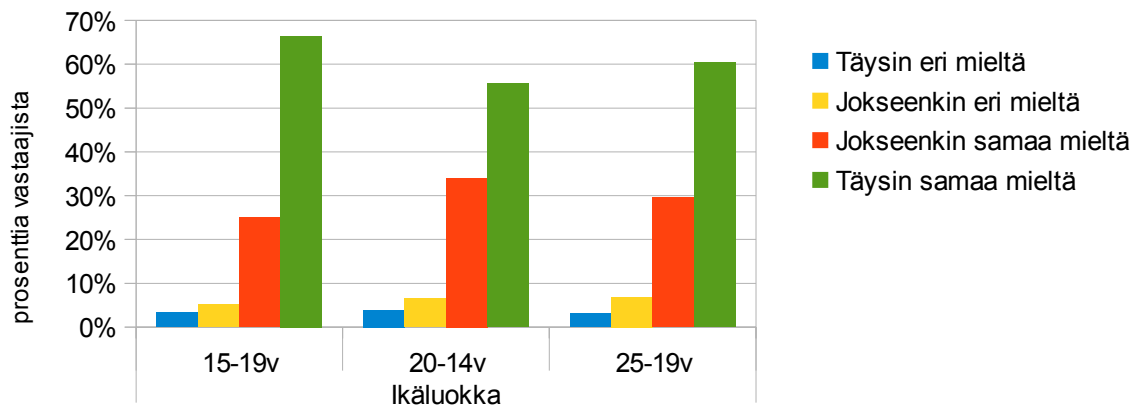
Taulukko 4. Jatkuva kouluttautuminen sukupuolittain

Taulukko 5. Työpaikan vaihtamisen todennäköisyys sukupuolittain

Kuvio 1: Koulutus parantaa olennaisesti työnsaantimahdollisuuksia

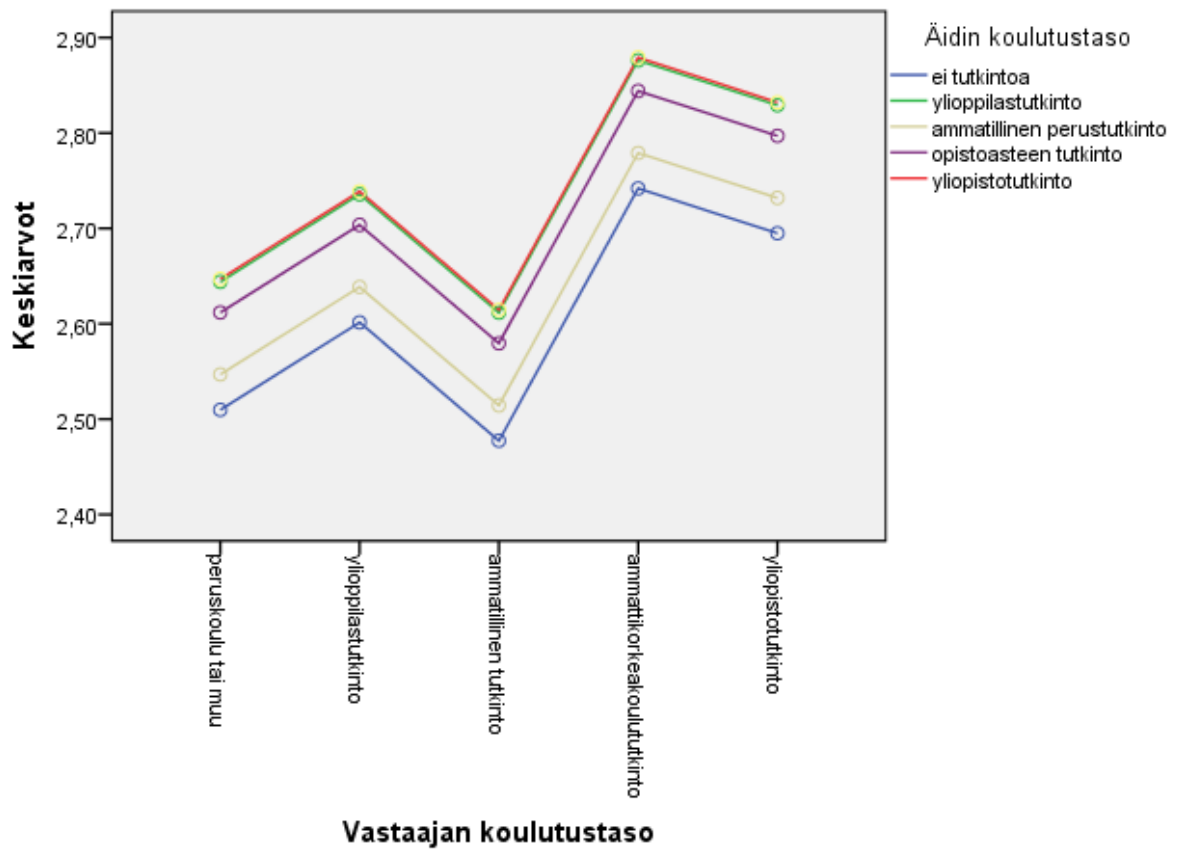
Lähde: Nuorisobarometri 2009

N = 1890

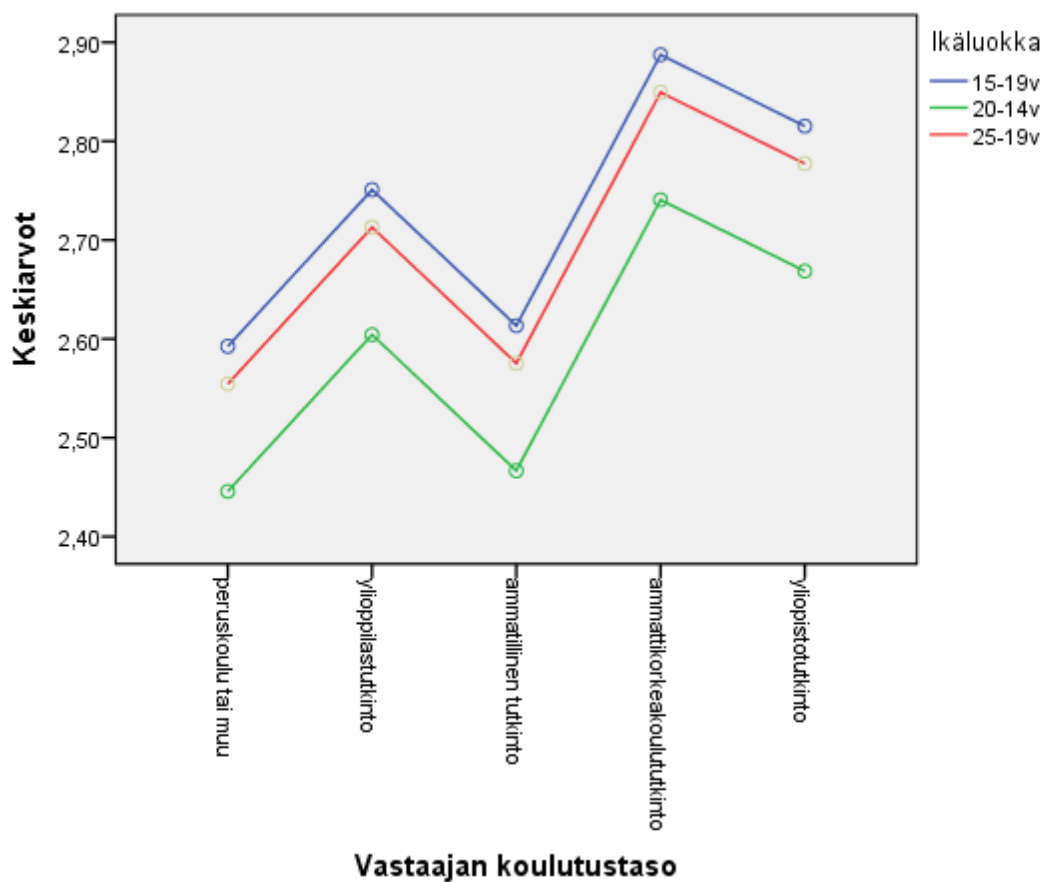
Kuvio 2. Koulutustasojen vaikutus

Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista, koulutustason mukaan

Kuvio 3. Koulutustason ja ikäluokan vaikutus

Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista, ikäluokan mukaan

Taulukko 1: Ikäjakauma

Vastaajan ikäluokka		Vastaajan sukupuoli	
		Nainen	Mies
15-19v	%	33,8	33,9
19-25v	%	32,7	32,3
25-29v	%	33,5	33,8
Yhteensä	%	100	100
	N	927	971

Lähde: Nuorisobarometri 2009

Taulukko 2: Muuttajat

Taustamuuttujat	arvot
Vastaajan sukupuoli	mies/nainen
Vastaajan ikäluokka	15-19v, 20-24v, 25-29v
Vastaajan koulutustaso	peruskoulu, ylioppilastutkinto, ammatillinen perustutkinto, ammattikorkeakoulututkinto, yliopistotutkinto
Vastaajan äidin koulutustaso	ei tutkintoa, vain yo-tutkinto, ammatillinen perustutkinto, opistoasteen tutkinto, yliopistotutkinto
Vastaajan toiminta vastaushetkellä	koululainen tai opiskelija, palkkatyössä, yrittäjä, työtön tai lomautettu, joku muu
Tarkasteltavat muuttujat	
Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista	4=täysin samaa mieltä, 3=jokseenkin samaa mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 1=täysin eri mieltä
On todennäköistä että joudun työurallani vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja	4=täysin samaa mieltä, 3=jokseenkin samaa mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 1=täysin eri mieltä

Taulukko 3: Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista

Vastaajien ikäluokka		Jokseenkin samaa mieltä			Täysin samaa mieltä	Yhteensä
		Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä			
15-19v	%	9,9	39,2	25,2	14,0	100
20-24v	%	12,7	28,4	31,7	21,6	100
25-29v	%	10,2	25,9	30,9	23,2	100
N		200	622	703	305	1830
Kaikki sig	%	10,9	34,0	38,4	16,7	100
		0,116				

Lähde: Nuorisobarometri 2007

Taulukko 4: Jatkuva kouluttautuminen sukupuolittain

Työelämässä pysyminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista						
Vastaajien sukupuoli		Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä
Nainen	%	10,9	32,2	41,6	15,3	100
Mies	%	11,1	35,7	35,3	17,9	100
N		201	623	781	488	1832
Kaikki	%	11,0	34,0	38,4	16,6	100
sig	0,043					

Lähde: Nuorisobarometri 2009

Taulukko 5: Työpaikan vaihtamisen todennäköisyys sukupuolittain

On todennäköistä että joudun työurallani vaihtamaan työpaikkaa useita kertoja						
Vastaajien sukupuoli		Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä
Nainen	%	6,2	24,3	41,5	28,0	100
Mies	%	7,3	21,2	45,3	26,3	100
N		121	409	781	488	1830
Kaikki	%	6,7	22,7	43,4	27,1	100
sig	0,197					

Lähde: Nuorisobarometri 2009